

ویژگی های روان سنجی مقیاس احساس تنهایی و رابطه آن با کمرویی دانش آموزان دبیرستانی استان ایلام

تاریخ دریافت مقاله : ۹۲/۱۰/۱

تاریخ پذیرش مقاله : ۹۲/۱۰/۱۱

دکتر ریتا لیاقت*

دکتر ولی اله فرزاد**

محمد کاظم زاده***

چکیده

در این پژوهش ویژگی های روان سنجی مقیاس احساس تنهایی و رابطه آن با کمرویی بررسی شده است. یک گروه نمونه با حجم ۴۵۴ نفر از طریق نمونه برداری خوشه ای چند مرحله ای از مدارس شهرستان دره شهرستان ایلام انتخاب و به مقیاس احساس تنهایی (۱۳۸۷) و پرسشنامه کمرویی (۱۳۸۲) پاسخ دادند. مقیاس احساس تنهایی شامل ۳۸ سوال و به علت داشتن بار عاملی ضعیف ۵ سوال از کل مقیاس حذف شد. در نتیجه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸۷ بدست آمد. ۳ عامل استخراج شده ۳۸/۵۰۳ درصد واریانس را تبیین می کند که شامل (۱) ارتباط با خانواده (۲) ارتباط با دوستان (۳) نشانه های عاطفی احساس تنهایی. نتایج پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی نشان داد، بین احساس تنهایی و کمرویی رابطه معنادار وجود دارد ($r=0.561, p<0.01$) تحلیل واریانس چند متغیره نشان داد که بین دختران و پسران از نظر احساس تنهایی تفاوت معنادار وجود ندارد ($p<0.05$)

واژه های کلیدی: احساس تنهایی، کمرویی، اعتبار، روایی

* استادیار دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز

** دانشیار دانشگاه تهران

*** کارشناسی ارشد سنجش و اندازه گیری - روانسنجی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز mohamadk@yahoo.com

مقدمه

همه مابه ترتیبی از احساس تنهایی رنج می بریم بطوری که گاهی این احساس تنهایی به آزارمبدل می شود، و ما را کلافه می کند. گاهی از این حدهم فراتر می رود و به احساس تنهایی و ناامنی تغییر شکل می دهد. و ایجاد ترس فراگیر در ما می شود. آدمی وقتی که احساس می کند در اجتماع و جامعه حضور دارد و زندگی می کند در برابر یک عمل قرار می گیرد، و آن ارتباط با دیگران است ارتباط به خودی خود ساده است، ولی برای همه ساده نیست، از طرفی نیاز به تعلق داشتن، در انسان یک انگیزه اساسی را شکل می دهد و باعث افکار، هیجانات و رفتارهای بین فردی می شود. این نیاز شامل یک تمایل فراگیر برای ایجاد و حفظ حداقل چند ارتباط بین فردی مثبت، پایدار و مهم است (لیری^۲ و همکاران، ۱۹۹۵). آگاهی والدین و مربیان از مسائل مربوط به مهارت های سازگاری اجتماعی، عاطفی، احساس تنهایی، کمرویی نوجوان در برخورد با آنها و شکل گیری شخصیت نوجوان موثر بوده، و وضعیت تحصیلی و هم چنین جنبه های مختلف زندگی آنها را تحت تاثیر قرار می دهد (میلانی فر، ۱۳۸۱).

قابلیت شرکت موثر در مقابل بادیگران چه در زندگی خصوصی و چه در زندگی حرفه ای ما از اهمیت حیاتی برخوردار است. تعامل اجتماعی در این گونه اجتماعات، جوهره اصلی زندگی روزمره، روابط اجتماعی بخشی از زندگی بشر است، انسان ها به عنوان موجودی اجتماعی از بسیاری جهات به هم وابسته اند، که برای داشتن زندگی سعادت مندانه نیاز به برقراری روابط اجتماعی در سایه نشاط آرامش، عزت نفس و امنیت می تواند، ضامن سلامت روانی او باشد. اگر با دقت در حالات انسان بنگریم او را موجودی می یابیم که به تنهایی قادر به ادامه حیات نیست و تنهادر کنار هم نماند خود می تو- اند نیازهای زیستی- روانی و اجتماعی خود را برآورده سازد (شیخی، ۱۳۸۹). امروزه علی رغم ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی در شیوه های زندگی بسیاری از افراد در رویارویی زندگی روزمره آسیب پذیر است، لذا پرداختن به احساس تنهایی از این جهت مهم است که مانع شکوفایی استعداد های ماست. انرژی حیاتی ما را بیهوده می گیرد و ما را در اوهام و تصورات باطل نگه می دارد. در احساس تنهایی، بی دفاعی و فرار از چالش های زندگی نهفته است، برای انسانی که در مقطع کنونی در این جهان زندگی می کند، شناخت و علت احساس تنهایی بسیار مهم است (آزاد، ۱۳۸۹). به تبع آن احساس تنهایی در میان نوجوانان در دوره دبیرستان می تواند، ناشی از احساس عدم تعلق به یک گروه و یا احساس طرد شدن توسط جامعه باشد و از عوارض این نوع تنهایی به کاهش عزت نفس، خوش بینی، مهارت های اجتماعی، کاهش تأثیر اجتماعی و از طرفی باعث افزایش کمرویی و خجالت، اضطراب، خشم، و ترس در آنها اشاره کرد. یکی از علل مهم احساس تنهایی نقص در مهارت های اجتماعی و روابط بین فردی ناشی می شود. انسان برای تماس اجتماعی ساخته شده است، هنگامی که به اندازه کافی از ارتباط اجتماعی برخوردار نباشد تعادل روانی خود را از دست می دهد. و از لحاظ جسمی و ذهنی دچار زوال می گردد (کونیک، ۱۹۹۹^۳، به نقل از گردونی، ۱۳۸۹). به نظر سالیوان^۴ در کنار دیگران بودن در بزرگسالی به شکل نیاز به مشارکت در فعالیت های اجتماعی بروزی می کند. و عدم ارضای آن منجر به احساس تنهایی می شود. نیاز به هم نوع در قالب احتیاج به محبت دیگران و تبادل محبت به منظور برقراری رابطه دوستی صمیمانه، یادربالاترین سطح آن نیاز به عشق نسبت به فردی دیگر متجلی می شود. ریشه تنهایی به نظر او در عدم ارضای یکی از این نیازها در مراحل مختلف است. از طرفی (دی توماس و اسپینر، ۲۰۰۴ به نقل از جوکار، ۱۳۹۰) دودیدگاه را بیان کرده اند: نخست، احساس تنهایی

^۲ -Leary & Baumeister

^۳ -Conik

^۴ -Saliwan

حالتی واحد و یک پارچه انگاشته می شود که ناشی از کاستی هایی در روابط مختلف است؛ دیدگاه دوم بیان می دارد، که انواع احساس تنهایی دارای یک هسته مشترک می داند؛ اما بر این نکته تاکید دارد که پیامدهای مرتبط با نقص در روابط مختلف، همچون احساس تنهایی، در حوزه های ارتباطی خاص از نظر کیفی متفاوت است. طرفداران این دیدگاه اظهار می دارند که این گونه مفهوم سازی از احساس تنهایی، تجارب متنوع و متمایزی را از احساس تنهایی منعکس می کند. برای مثال بین احساس تنهایی یک نوجوان در حال رشد و انتقال به دوره بزرگسالی با احساس تنهایی بزرگسالی که همسرش را از دست داده تفاوت های کمی و کیفی وجود دارد. احساس تنهایی، احساسی است منفی و بازدارنده که در خلوت و در جمع آن را احساس می کنیم و آرزوی کنیم که حامی داشته باشیم. تا بتوانیم به کسی تکیه کنیم و احساس ناامنی ننماییم. در احساس تنهایی فرد تصویر ذهنی کج و معوجی از خود دارند، نقایصی در خود سراغ می گیریم که بیشتر ما را در انزوای تنهایی نگه می دارد. در احساس تنهایی، رنجش از خود وجود دارد. رنجش، منجر به کمرویی و گوشه گیری و در نهایت به خشم می شود. دانش آموزانی که از سوی همسالان خویش آزار دیده اند در صورتی که به تصادفی بودن این وضعیت ها و بی معنا بودن آنها پی نبرند، هم چنان در نوجوانی و جوانی و حتی میان سالی و بزرگسالی گرفتار این احساس باقی می مانند نطفه احساس تنهایی در خانواده و بی توجهی والدین به فرزندان خویش بسته می شود هم چنین (آزاد، ۱۳۸۹). بیان می نماید که بیش از ۱۴ متغیر در شکل گیری احساس تنهایی نقش دارند که یکی از آنها کمرویی می باشد. بنابراین نیازهای اجتماعی برآورده نشده تاثیر وخیمی روی سلامتی به جای می گذارد و حتی قدرت یادگیری و حافظه را متزلزل می کند. اگر فردی در زمینه، مهارت برقراری ارتباط بنابه هر دلیلی مشکل داشته باشد مسلما عواقب ناشی از این ناتوانی منجر به تنهایی و احساس تنهایی در فرد می گردد (مارگالیت^۵، ۱۹۹۳). هرمن^۶ (۲۰۰۵) نیز رابطه بین احساس تنهایی و خود اثربخشی اجتماعی را آشکار ساخت. به اعتقاد این پژوهشگر افزایش خود اثربخشی اجتماعی می تواند احساس تنهایی و سطوح افسردگی را کاهش می دهد. احساس تنهایی در میان نوجوانان می تواند ناشی از احساس عدم تعلق به یک گروه یا برداشتن توسط جامعه باشد و از عوارض این نوع تنهایی می تواند افزایش کمرویی، خشم در آنها شود (کاپیر^۷، ۲۰۰۶). پژوهشگران دوناوع تنهایی را مشخص کرده اند: تنهایی اجتماعی و تنهایی عاطفی. آشوری (۱۳۸۹) در این باره می نویسد تنهایی اجتماعی زمانی است که شخص از شبکه ای از دوستان و آشنایان شریک زندگی خود، محروم است و تنهایی عاطفی از نارسایی هاد برقراری روابط صمیمی ناشی می شود. گاهی تنهایی به شکل موقعیتی خود را نشان می دهد. تنهایی موقعیتی وقتی رخ می دهد که برخی از اوضاع و احوال زندگی فرد، سبب می شود او خود را تنها احساس کند. روانشناسان عوامل مختلفی را در شکل گیری احساس تنهایی بیان کرده اند، از جمله: بدبینی، ترس از طرد شدن از طرف خانواده و دوستان، نداشتن تلاش و کوشش، بدشانسی، ترس از دیگران، کمرویی، مهارت اجتماعی ضعیف (محمد خانی، ۱۳۸۹). مطالعات متعدد نشان داده که بین تنهایی و کمرویی رابطه قوی وجود دارد. و قسمت اعظم کمرویی به ویژگیهای شخصیتی و حمایت های اجتماعی بستگی دارد. کاهش حمایت های اجتماعی احساس تنهایی بالارادری دارد (جکسون^۸، ۲۰۰۲). اگرچه تنهایی و کمرویی دو مقوله مجزا هستند، اما آنها با یکدیگر همپوشی دارند و هر دو در تعاملات اجتماعی نامطلوب با یکدیگر در ارتباط هستند. احساس تنهایی و کمرویی افراد از مشارکت رسمی و غیر رسمی در جامعه محروم می کند، مبادله اجتماعی و دلبستگی و همدردی اجتماعی کاهش و باعث تزلزل تبادل پا-

^۵ - Margalit

^۶ - Herman

^۷ - Caepir

^۸ - Jaksoon

یدار در ارتباطات، احساسات از فرد به کل جامعه و یا از کل به فرد شده. کاهش یا قطع ارتباط با دیگران فرصت های مناسب زندگی را از افراد گرفته و زمینه ساز احساس تنهایی و کمرویی در جامعه علی الخصوص جامعه دانش آموزی می گردد. بنابراین دانش آموزانی که دارای احساس تنهایی بوده و از سیستم های حمایتی برخوردار نبوده به جای مقابله سازگاران سعی در استفاده از روشهای ناسازگارانه داشته که نوعی اجتناب و دوری از دیگران را سرلوحه زندگی خود می نمایند. دانش آموزانی که احساس تنهایی می نمایند، در درآمدت پیامدهای منفی بسیار داشته و از خودکار آمدی، عزت نفس پایین، اضطراب بالا، طرد شدگی و کمرویی در عذاب هستند. و به شکلی بهداشت روانی و سلامت روان آنان مختل می گردد (محمد خانی، ۱۳۸۹). تحقیقات سی من^۹ (۱۹۸۷) بین احساس تنهایی و نظام تربیتی سست والدین رابطه‌ی معنادار وجود دارد. همچنین نشان داد که دختران بیش از پسران از احساس تنهایی برخوردارند. در مطالعه‌ای در سال (۲۰۰۳) چیپور^{۱۰} نشان داد که بین رضایت از زندگی و احساس تنهایی رابطه‌ی منفی دریافت که ناتوانی در حفظ سبک زندگی معمول و دلخواه می تواند موجب افزایش گوشه گیری و احساس تنهایی شود. در جدیدترین پژوهش در سال (۲۰۰۹) که توسط ارزوکان^{۱۱} انجام شده این نتیجه رسید که کمرویی، اضطراب اجتماعی و عزت نفس پایین پیش پینی کننده‌ی احساس تنهایی هستند. از آنجایی که احساس تنهایی در بین دانش آموزان دارای پیامدهای منفی بر سلامت روان است، بنابراین باید گروه های در معرض خطر احساس تنهایی و کمرویی شناسایی و با انجام مداخلات پیش گیرانه اولیه مبتنی بر آموزش و رفع موانع احساس تنهایی و کمرویی از این پیامد منفی جلوگیری کرد. با توجه به اهمیت احساس تنهایی و رابطه آن با کمرویی، وجود ابزاری فنی به منظور سنجش دقیق احساس تنهایی در بین دانش آموزان دبیرستان شهرستان دره شهر، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. افزون بر این موضوع مورد بررسی جنبه اکتشافی دارد، تهیه پاسخ به پرسش های زیر امری ضروری است:

- ❖ آیا مقیاس احساس تنهایی از اعتبار کافی برخوردار است؟
- ❖ آیا این مقیاس از روایی کافی برخوردار است؟
- ❖ مقیاس احساس تنهایی از چند عامل اشباع شده است؟
- ❖ آیا بین احساس تنهایی و کمرویی رابطه وجود دارد؟

روش

در این پژوهش جامعه آماری شامل دانش آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهرستان دره شهر استان ایلام که در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ مشغول تحصیل می باشند در بر دارد. با توجه به اینکه موضوع پژوهش استاندارد ساختن مقیاس احساس تنهایی است بنابراین لازم است حجم نمونه زیاد باشد تا بتوان تحلیل عاملی انجام داد. از این روستا جامعه مورد نظر بر اساس روش های استاندارد ساختن آزمون ها از طریق روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله از دبیرستان های پسرانه و دخترانه به صورت تصادفی انتخاب شد و به منظور جلوگیری و کنار گذاشتن پاسخ نامه های مخدوش و نامناسب ۱۰ درصد به حجم نمونه اضافه و در نهایت حجم نمونه ی ۴۵۴ نفر انتخاب شد. به منظور جمع آوری اطلاعات از مقیاس احساس تنهایی که توسط دهشیری و همکاران (۱۳۸۷) ساخته شد این مقیاس شامل ۳۸ سوال است که دانش آموزان هر گویه را مطالعه کرده و احساس فعلی خود را بر روی یک مقیاس لیکرتی ۵ درجه ای (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم) است و روش نمره گذاری سوالات با محتوی مثبت از (۰ تا ۴) و سوالات با محتوی منفی

^۹ -see men

^{۱۰} -Chip00r

^{۱۱} - Arzocan

از (۰ تا ۰) اجرا شد. که دارای سه خرده مقیاس، ارتباط با خانواده، ارتباط با دوستان، و نشانه های عاطفی است اعتبار مقیاس با استفاده از روش بازآزمایی به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۳ گزارش شده است. و پرسشنامه ی کمرویی که توسط سموعی (۱۳۸۲) هنجاریابی شد که این مقیاس دارای ۴۴ سوال لیکر تی ۵ درجه ای (هرگز، بندرت، گاهی اوقات، بیشتر اوقات، همیشه) است که روش نمره گذاری برای سوالات با محتوی مثبت از (۰ تا ۴) و سوالات با محتوی منفی برعکس از (۴ تا ۰) انجام شد ضریب اعتبار از طریق آلفای کرونباخ حاصل شد، برای دختران دانش - جو ۰/۸۶ و برای پسران دانشجو ۰/۸۰ گزارش شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات بر اساس اهداف پژوهش با استفاده از روش آمار توصیفی و استنباطی به شرح زیر انجام گرفت:

- ❖ برای تعیین روایی همزمان از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.
- ❖ برای تعیین هماهنگی درونی و میزان اعتبار سیاهه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید.
- ❖ برای بررسی روایی سیاهه که مقیاس از چند عامل اشباع شده است از تحلیل مولفه های اصلی با چرخش وار یمما - کس استفاده شده است.

یافته ها

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی ویژگی های روان سنجی (پایایی و روایی) مقیاس احساس تنهایی بود. که برای بر آورد ضریب پایایی مقیاس از فرمول ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. مهمترین پرسش که باید در باره هرنوع روش سنجش صورت گیرد، این است که آن روش تا چه حد روا است؟ منظور این است که ابزار سنجش چیزی را می سنجد که برای آن ساخته شده است. در این پژوهش برای روایی سازه از روش تحلیل عاملی استفاده می شود. و با اجرای چندین بار تحلیل عاملی سوال های (۴، ۱۲، ۲۳، ۳۳، ۳۴) به علت داشتن بار عاملی ضعیف از مجموع سوالات حذف شدند. با حذف این ۵ سوال اعتبار کل مجموعه ۳۳ سوالی ۰/۸۸۷ بدست آمد که نشان می دهد آزمون از اعتبار بالایی برخوردار است، سوال ۱۸ بیشترین هم بستگی ($r=0.566$) و سوال ۲۲ کمترین هم بستگی ($r=0.142$) را با نمره کل مجموعه نشان داد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس ارتباط با خانواده ۰/۸۷، ارتباط با دوستان ۰/۸۵، و نشانه های عاطفی تنهایی ۰/۷۰ بدست آمده که تمامی این ضرایب حاکی از اعتبار بالایی این مقیاس در جامعه آماری این پژوهش است. برای تعیین روایی سازه روش های گوناگونی وجود دارد، که یکی از آنها روش تحلیل عاملی است. تحلیل عاملی، اصطلاحی است که برای رواسازی و توسعه ابزارهای روان سنجی، تحلیل داده ها به منظور کشف سازه های جدید و کمک به تدوین تئوری تحلیل محتوی و مواد مصاحبه ها، سبک مدیریتی، علایق شعلی و... بکار می رود (هومن، ۱۳۸۴). برای انجام تحلیل عاملی رعایت مفروضات زیر ضروری است:

- ۱) شاخص کفایت نمونه برداری^{۱۲} (KMO) که باید حداقل ۰/۶ و ترجیحا بالاتر از آن باشد اندازه kmo در این پژوهش ۰/۹۰۳ است که اجرای تحلیل عاملی را برای پژوهش قابل توجیه می سازد.
- ۲) حجم نمونه که در این تحلیل ۴۵۴ نفر بود که برای تحلیل عامل مناسبی است.
- ۳) برای بررسی این مطلب که آیا ماتریس هم بستگی داده ها در جامعه صفر نیست، از آزمون کرویت بارتلت^{۱۳} استفاده می شود در این پژوهش مقدار مشخصه آماری آزمون بارتلت ۴۵۱۶/۷۲۶ بود و سطح معناداری آن $p < 0.05$ است، که نشان می دهد ماتریس هم بستگی قابلیت عامل پایداری دارد.
- ۴) با استفاده از داده ها، خطی بودن و پرت هامورد بررسی قرار گرفت این پیش فرض هادر میان داده ها برقرار بود.

^{۱۲} - Kaiser Mayer Olkin (KMO)

^{۱۳} - Bartlett test of sphericity

۵) پژوهشگران به منظور بررسی درباره ماهیت روابط بین متغیرها و نیز دستیابی به تعریف و نامگذاری عاملها ضرایب بالاتر از ۰/۳۰ و گاه ۰/۴۰ را مهم و بامعنا دانسته و ضرایب کمتر را به عنوان عامل تصادفی در نظر گرفته‌اند (هومن، ۱۳۸۴). در این پژوهش بارعاملی با ضریب ۰/۳۰ به عنوان بارهای عاملی فابل قبول انتخاب شد. در نتیجه، اگر بار عاملی سوالی روی تمام عوامل چرخش یافته کمتر از ۰/۳۰ باشد از آزمون کنار گذاشت شد. هم چنین مقدار مشخصه کرویت بارتلت از وجود شرایط مناسب جهت اجرای تحلیل عاملی مواد مقیاس احساس تنهایی بود.

جدول ۱. اندازه KMO و نتیجه آزمون کرویت بارتلت مقیاس احساس تنهایی

آزمون اندازه گیری کفایت نمونه برداری (کیسر)	۰/۹۰۳	
مقدار خی	۴۵۱۶/۷۲۶	
آزمون بارتلت	درجه آزادی	۵۶۱
معناداری	۰/۰۰۰	

برای تعیین مقدار عوامل اشیاع شده از این مقیاس، سه شاخص عمده مورد توجه قرار داد است (۱) ارزش ویژه ۲) نسبت واریانس تبیین شده هر عامل (۳) نمودار ارزش های ویژه که اسکری^{۱۴} نامیده می شود.

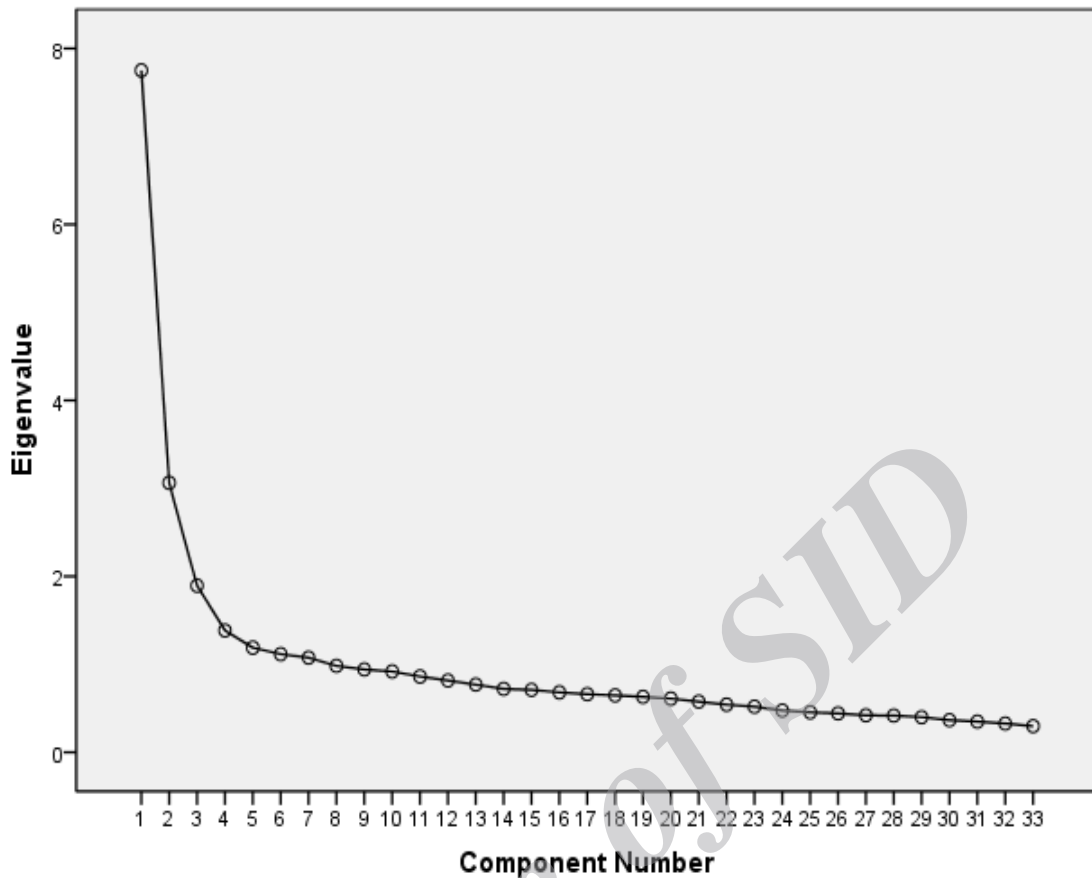
جدول ۲. بارعاملی چرخش یافته ۳ عامل با ارزش ویژه بیشتر از یک (چرخش واریماکس)

عامل	(ارزش ویژه)	درصد واریانس	درصد تراکمی
۱	۷/۷۵۰	۲۳/۴۸۶	۲۳/۴۸۶
۲	۳/۰۶۳	۹/۲۸۲	۳۲/۷۶۸
۳	۱/۸۹۴	۵/۷۳۹	۳۸/۵۰۷

مشخصه های آماری اولیه که با اجرای تحلیل مولفه های اصلی با روش (PC) بدست آمدنشان داد ارزش ویژه ۷ عامل بزرگتر از ۱ است، از مجموع سوال ۳ عامل استخراج شده به اندازه ۳۸/۵۰۸ درصد از واریانس کل متغیرها را تبیین کرد. که ۲۳/۴۱۶ درصد آن مربوط به عامل اول و ۹/۲۸۲ درصد آن مربوط به عامل دوم و ۵/۷۳۹ درصد مربوط به عامل سوم می باشد. که سهم عامل نخست در واریانس کل متغیرها چشمگیر و از سهم بقیه عامل ها کاملاً متمایز است. بقیه عامل ها هر کدام سهم ناچیزی در تبیین واریانس دارند.

^{۱۴} -Scree

Scree Plot

نمودار شیب دار اسکری طرحی از واریانس کل تبیین شده به وسیله هر متغیر را در ارتباط با سایر متغیرها نشان می‌دهد. در این طرح معمولاً عامل‌های بزرگ در بالا و سایر عامل‌ها با شیب تدریجی در کنار هم نشان داده شده اند. این نمودار می‌تواند استنباط کرد، سهم عامل نخست در واریانس کل متغیرها چشمگیر و از سهم بقیه عامل‌ها کاملاً متمایز است اما شیب نمودار بعد از عامل ۴ از بین می‌رود. و در واقع فلات نمودار از عامل ۴ شروع می‌شود. با توجه به نمودار و برپایه مشخصه آماری اولیه حاصل از تحلیل عامل تعداد عامل‌هایی که باید مبنای تشخیص مشخصه‌های نهایی قرار گیرند نتیجه تحلیل عامل با ۴ عامل نشان داد تنها ۱ سوال در یک عامل قرار می‌گیرد در نتیجه با ۳ عامل چرخش صورت گرفت. چون نتیجه چرخش با ماهیت مقیاس احساسات نهایی سازگار بود مورد توجه قرار گرفت. پس از تعیین تعداد عوامل مناسب قابل استخراج با توجه به مقدار واریانس تبیین شده و نمودار scree برای رسیدن ساختار ساده ۳ عامل استخراجی، چرخش داده شد. هدف این روش، رسیدن به ساختار ساده است. بنابراین اطلاعات بدست آمده، پس از چرخش واریانس برای ۳ مولفه نشان داد که نتایج پس از چندین چرخش آزمایشی به ساختار ساده رسید. ماتریس ساختار یافته در جدول ۳ ملاحظه می‌شود.

جدول ۳ ماتریس عامل‌های استخراج شده با روش تحلیل مولفه‌های اصلی بعد از چرخش

سوال	عامل ۱	سوال	عامل ۲	سوال	عامل ۳
------	--------	------	--------	------	--------

۹۰	۲۰
۹۳	۲۵
۹۶	۳۰
۱۰۳	۴۰
۱۰۸	۵۰
۱۱۳	۶۰
۱۲۰	۷۰
۱۲۳	۷۵
۱۲۵	۸۰
۱۳۲	۹۰
۱۳۶	۹۵

بحث

هدف این پژوهش بررسی ویژگی های روان سنجی مقیاس احساس تنهایی و رابطه آن با کمرویی که در دانش آموزان شهرستان دره شهر انجام شد. پس از اجرای پرسشنامه بر روی ۴۵۴ نفر دانش آموزان سوال های نامناسب حذف و در نهایت مقیاس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای پاسخ به این سوال که آیا مقیاس احساس تنهایی از اعتبار کافی برخوردار است؟ از ضریب آلفای کرونباخ استفاده کردیم و ۵ سوال را که بار عاملی ضعیف داشت از مجموعه سوالات حذف گردید. در نتیجه اعتبار آزمون پس از حذف سوال های ۲، ۱۲، ۲۳، ۳۳، ۳۴ به ۰/۸۸۷ رسید که اعتبار بالایی را نشان می دهد. برای بررسی روایی سازه و پاسخ به این سوال که مقیاس احساس تنهایی از چند عامل اشباع شده است؟ از روش تحلیل مولفه های اصلی استفاده شد. با استفاده از تحلیل عاملی و به شیوه چرخش متعامد ۳ عامل استخراج شد که این ۳ عامل ۵۰۷/۳۸ درصد از واریانس کل متغیرها را تبیین می کند. برای اطمینان از روایی ابزار پژوهش از روایی همزمان استفاده شد و نشان داد که عامل های ارتباط با خانواده، ارتباط با دوستان و نشانه های عاطفی همبستگی بالایی با مقیاس احساس تنهایی دارد، هم چنین بین مقیاس احساس تنهایی و کمرویی همبستگی بالایی وجود دارد. قبل از اجرای تحلیل عاملی کفایت نمونه برداری با استفاده از اندازه و آزمون کرویت بارتلت اجرای تحلیل عاملی توجیه پذیر است. ماتریس عاملی نشان داد که: **KMO**

عامل نخست که با ۱۲ سوال همبستگی دارد، که احساس و رفتار دانش آموزان با خانواده است (عامل ارتباط با خانواده) نامید همیشودسی من (۱۹۸۷) در دانش آموزان کلاسهای ششم تا هشتم بین احساس تنهایی و نظام تربیتی سست والدین رابطه معنادار بدست آورد.

عامل دوم که با ۱۱ سوال همبستگی قوی دارد ارتباط با دوستان نام دارد. ارتباط با دوستان نقش ضربه گیر اجتماعی ایفای نماید، رابین^{۱۵} (۱۹۹۳) طی مطالعه ای نشان داد، احساس تنهایی با سطوح پایین ارتباطات اجتماعی و مقبولیت دوستان ارتباط دارد. وی ایپپلائو (۲۰۰۷) نشان داد که احساس تنهایی نتیجه کاستی در شبکه ی روابط اجتماعی فرد به صورت کمی و کیفی و عدم دسترسی به روابط نزدیک و مطلوب با دیگران به وجود می آید. عامل سوم که با ۱۰ سوال همبستگی قوی دارد، بیانگر نشانه های عاطفی احساس تنهایی است. ارتباط و پیوند با خانواده، باید پیوندی انسانی باشد که غرق محبت و دوستی است کسی که با خانواده خود محبت و دوستی رفتار نکند با مردم نیز خوش اخلاق

^{۱۵} - Robin

نخواهد بود در نتیجه در تنهایی به سر می برد (مدرسی، ۱۳۸۶). آستین^{۱۶} (۲۰۰۰) در مطالعات خود نشان داد که بین کمرویی و تنها بودن دانش آموزان رابطه خطی و کم رویی در دختران دو برابر پسران نشان داده. جکسون (۲۰۰۲) در تحقیق خود نشان داد که سطح کمرویی دانش آموزان اثر قابل توجهی در سطح تنهایی آنها دارد، و بین احساس تنهایی و کمرویی رابطه وجود دارد. روحانی (۱۳۸۹) بین استفاده از فضای مجازی و احساس تنهایی رابطه معناداری وجود دارد.

فرخی (۱۳۸۸) در پژوهش خود نشان داد که بین محرومیت عاطفی و اعتماد به همکاران و دوستان و احساس تنهایی همبستگی وجود دارد. به همین خاطر بیشتر روان شناسان "من" پیوند عاطفی والدین و فرزندان را سنگ بنای مهم شخصیت بزرگسال و زمینه ساز سلامت روانی و یا بیماری روانی فرد می دانند. از آنجا که جامعه آماری این پژوهش دانش آموزان دوره متوسطه شهرستان دره شهر استان ایلام بودند. تعمیم پذیری یافته ها به کل جامعه و دانش آموزان کل کشور امکان پذیر نیست. بنابراین، با توجه به تفاوت های فردی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، تعمیم یافته ها به سایر شهرها امکان پذیر نیست. پیشنهاد می شود برای اطمینان بیشتر به اعتبار مقیاس احساس تنهایی از روش بازآزمایی یعنی اجرای مجدد آزمون در فاصله زمانی مختلف استفاده شود تا از این طریق ثبات و پایایی آزمون مشخص شود.

^{۱۶} - Astin

منابع

- آشوری، احمد (۱۳۸۷). احساس تنهایی، برگرفته از سایت: www.khorasannews.com
- امیدوار، احمد (۱۳۸۹). روان شناسی کمروبی، چاپ یکم، نشر آستان قدس رضوی
- پیمان، آزاد (۱۳۸۹). غلبه بر خشم و احساس تنهایی چاپ دوم، نشر آئیز
- دهشیری، غلامرضا، و همکاران (۱۳۸۷). ساخت و اعتباریابی مقیاس احساس تنهایی در بین دانشجویان. مجله روان شناسی، صص ۲۸۲-۲۹۶.
- شیخی، منصوره (۱۳۸۹). مدل یابی احساس تنهایی بر پایه ساختار بهزیستی معنوی، رضایت از زندگی، خود کارآمدی، پایان نامه دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی.
- فرخی، آزاده (۱۳۸۸). مقایسه احساس تنهایی کارکنان مددکار و غیرمددکار سازمان بهزیستی استان سمنان و رابطه آن با بهزیستی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
- کریس ال، کلینکه، مهارت های زندگی، ترجمه: شهرام محمدخانی، چاپ ششم، ۱۳۹۰، انتشارات رسانه.
- گردونی، الهام (۱۳۸۹). رابطه مهارت های اجتماعی، با احساس تنهایی دانش آموزان دخترانه و پسرانه مدارس منطقه ۸ تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی.
- هومن، حیدر علی (۱۳۸۴). اندازه گیری روانی تربیتی (فن تهیه تست)، چاپ چهاردهم، تهران: پیک فرهنگ.
- هومن، حیدر علی (۱۳۸۴). راهنمای تدوین گزارش پژوهشی، رساله و پایایان نامه تحصیلی (چاپ دوم)، تهران: پیک فرهنگ.

-Cacioppo, j.T., Hughes, m.E., Wait, j., Hawkley, L.C. and Thisted, R.A. (2006) loneliness as a specific risk factor for depressive symptoms : cross-sectional and longitudinal analyses, *psychology an Aging*, 21(1):140-151.

-Ditommaso E, & the development and initial validation of the social and emotional loneliness scale for adults. 2004, 64(1):99-119.

Jacobson, Hadassa. T. Billet. (2003). *Religious devotion and the psychosocial sequelae of infertility*. Yeshiva university: Submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy.

-Herman k.s (2005). the influence of social self-efficacy, self esteem and personality differences on loneliness and depression. Unpublished, the ohio state university.

-Robins, R.w. (1993). A longitudinal study of consistency and change in self-esteem from early adolescence to early adulthood. *Child Development*, 64, 909-923

-Robin, K, H. (1993). Social withdrawal, inhibition, and shyness in childhood : Conceptual and definitional issues. (pp. 3-17).

-Peplau L.A. perceived dimensions of attribution for loneliness. *journal of personality and social psychology*. 2007:43, 929-936.

-Leary M.R., Baumeister R.F. the need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin*. 1995:117, 497-529.